

Мирјана ШАЈТИНАЦ

ЛУТКАРСТВО КАО ЛИЧНО ОСВАЈАЊЕ БЕСКРАЈА

Као глумац и аниматор, снагу и посебну, откривалачку инвенцију и страст луткарства осетила сам онога тренутка кад је луткарство изашло из неке „чаробне кутије”, кад се луткарска представа претворила у маштовиту и чулну „паучину” у чијем настајању учествују истовремено сви елементи представе, чаробно и узбуђујуће. Тај чудесни ковитлац обухвата у једно исто озарење и анимацију и текст и музику и глас глумца и мизансцен и зачарану „пећину” гледалишта. Кад се сви детаљи, као у кристалу, сакупе на једном месту онда се и глумац и гледалац нађу у ситуацији да размене један с другим духовне и чулне одсјаје.

Кад смо престали да се скривамо иза паравана тада смо нивоу *вештаине* додали ниво *отвореног домаћинства*. Лутка и сценографија нису били нешто што личи на оне вашарске макете у којима је елеменат „глумачког скривања” био битан као бајковита мистификација. Без обзира да ли су у питању биле марионете или гињол, ми смо и телом крочили на сцену, разбили ограничавајуће предрасуде сценског простора и отворено показали да сваки део нашег тела, уз глас, покрет и анимацију, образује страшно јединство, и тако се ствара свеобухватна, специфична, *сценска чаролија*.

Минуло је, некако, оно време тешких, у изразу и „карактеру” замрзнутих лутака. Лутка је постала нешто што је као облак или зауздано прамење златне магле могло да се „проспе” по целој сцени, да се узвитла изнад глава гледалаца, да се магијски преображава не само у драматуршки „преносник” већ и у игру једног јединог великог тренутка. Тај тренутак је врло битан јер је изазван у својој неизвесности. Такве тренутке сам доживела у улогама Цицана

у представи *Румена и ситари лав* у режији Живомира Јоковића, *Панталонеа* у представи *Бајка о краљу Јелену* у режији Борислава Мркшића, госпође Барунице из представе *Играјмо се Кандида*, режија Дејан Пенчић Пољански и, наравно, у свим глумачким задацима у култној представи *Мишкови Балкана* у режији Србољуба Станковића.

„Цицан” је био више него лутка. Ту анимацију бих могла да назовем страсним свепредавањем. Лутка је могла да

Мирјана Шајтинац (Баруница) у представи „Играјмо се Кандида”, НП „Т. Јовановић”, Зрењанин.

Ј. Царан и М. Шајћинац у „Бајци о краљу Јелену”, НП „Т. Јовановић”, Зрењанин.

се издужи, рашири, витла, разлети, увија и одвија, да кружи, лети, скаче а, ипак, и да се прибије као чаробни замо-туљак па да ми, уз откуцаје срца, буде блиска на сцени док смо, међусобно изазвани и раздрагани, „смишљали” неки нови, чаробни несташлук јер смо били понети изузетном комуникацијом с гледаоцима. „Панталоне” је био лик у ком сам сопствено тело осетила као кроки или живу арматуру али су костим и сценографија (Табачки), уз изузетну режијску поетику, омогућили да

се крећем као живи делић неке ренесансне гравуре, у каквом калеидоскопу. Као врхунац тог, да тако кажем, свеприпадања лутки, ономе што сам тако жарко желела да осетим као нешто много више од пуког глумачког искуства, било је густо, чаробно ткање бројних знакова, како визуелних и звучних тако и митских и заумних, у представи *Мишкови Балкана*. Била сам део час етнолошких предмета, час исконског предела, час учесник прадавних светковина, обичаја и ри-

туала. *Сва сам била лујка, а лујка је била сва ЈА.*

Доживела сам да будем учесник у ономе што сам замишљала не само као неки естетски „преврат” већ као вечито ослушкивање сопственог бића које није могло да замисли да је анимација, да је изузетна могућност лутке икад сводива на пучу вештину а да није, оно што увек мислим да јесте, **ИГРА БЕЗ ОГРАНИЧЕЊА**, машта која напушта понекад тесну савест и гради цели, нови свет.